

ORTAOKUL MÜDÜR VE ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE ORTAOKUL MÜDÜRLERİNİN MESLEKİ ETİK DAVRANIŞLARI¹

THE PERCEPTIONS OF SECONDARYPRINCIPAL AND TEACHERS ABOUT THE ETHICAL BEHAVIORS OF SECONDARYPRINCIPALS

Abidin DAĞLI²
Hülya HAMİTOĞLU³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Diyarbakır il merkezindeki kamu ortaokullarında görevli müdür ve öğretmenlerin algılarına göre, ortaokul müdürlerinin mesleki etik davranışlarının nasıl olduğunu saptamaktır. Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki kamu ortaokullarında görevli müdür ve öğretmenler oluşturmaktadır. Evreni oluşturan 54 okul müdüründen 30 ve 1700 öğretmenden ise 340 katılımcı random yöntemi ile seçilerek araştırmanın örneklemini oluşturulmuştur.

Veri toplama aracı olarak, Aydın (1997) tarafından geliştirilmiş olan "Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma-Ankara İli Örneği" adlı çalışmada kullanılan anket formu kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Araştırma sonunda ulaşılan önemli bulgular şunlardır: Ortaokullarda görevli müdür ve öğretmenlerin, okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında tüm boyutlarda anlamlı bir fark saptanmıştır. Ölçek bazında, okul müdürlerinin algılarına göre ortalaması en düşük çıkan madde "*Ulusal eğitim politikalarına bağlıyım*" ($\bar{x}=4,20$). Öğretmen algılarına göre ortalaması en düşük çıkan madde ise "*Eylemlerinden dolayı hesap verir*" ($\bar{x}=3,65$). Ortaokullarda görevli öğretmenlerin, okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında; *cinsiyet ve öğrenim durumu* değişkenlerine göre anlamlı bir fark saptanmamıştır. *Medeni durum* değişkenine göre ise, yalnızca "demokrasi" boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır. Okul müdürlerinin algılarına göre, müdürlerin etik davranışlarının aritmetik ortalaması ölçek bazında ($\bar{X}=4,05$) "kesinlikle katılıyorum" düzeyindedir. Öğretmen algılarına göre ise bu değer ($\bar{x}=4,65$) "katılıyorum" düzeyindedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, etik, meslek etiği.

Abstract

The aim of this study is to determine how the professional ethics behaviors of secondary school principals are according to the perceptions of teachers and principals on duty in public secondary schools in city center of Diyarbakır. The population for the study has been consisted of public secondary school teachers and principals in 2013-2014 Academic Year, in city center of Diyarbakır. The sample of the study has been consisted of by choosing 30 school principals and 340 teachers with random method from the population consisting of 54 school principals and 1700 teachers.

To collect data, questionnaire improved and used in "A Research on Ethics Behaviors of Education Managers - Sample of the City of Ankara" by Aydın (1997) has been used. The level of significance was taken as 0.05. These are the important consequences of the analysis of the data; According to secondary school teachers and principals' perceptions, no meaningful difference related to ethics behaviors of principals has been determined in all dimensions. In questionnaire, the items having the lowest arithmetic average are "I am attached to national education policies" ($\bar{x}=4,20$) according to secondary school principals' perceptions and "Give account of their actions" ($\bar{x}=3,65$) according to secondary school teachers' perceptions. Between secondary school teachers' perceptions related to ethics behaviors of school principals, no meaningful difference has been determined according to "*gender, educational status,*" variables, but according to "*marital status*" variable, a meaningful difference has been determined only in "*democracy*" dimension. According to secondary school principals' perceptions, the arithmetic average of ethics behaviors of school principals ($\bar{x}=4,65$) is at "certainly agree" level but according to secondary school teachers' perceptions, ethics behaviors of principals ($\bar{x}=4,05$) is at "agree" level.

Key Words: Secondary school, ethics, professional ethics.

¹ Bu çalışma, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI'nın danışmanlığında hazırlanan Hülya HAMİTOĞLU'nun 18.06.2014 tarihinde kabul edilen Yüksek Lisans tezinden uyarlanmıştır.

² Yrd. Doç. Dr.; Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 21280 Kampüs - Diyarbakır, e-mail: dagli@dicle.edu.tr

³ Öğretmen, Huzurevleri İlkokulu, Kayapınar-Diyarbakır, e-mail: vanderfull@mynet.com

1. GİRİŞ

Etik sözcüğü, Yunanca “karakter”, “adet”, “usul” veya “gelenek” anlamına gelen “ethos” sözcüğünden türetilmiştir. Latince “morality” kavramı, Türkçe’de “ahlak” olarak kullanılmaktadır. Etiğin ilgi alanı, insanın bütün davranış ve eylemlerinin temelini araştırmasıdır (Mengüşoğlu, 1965: 15, Akt. Aydın, 2013: 14). Etik en genel tanımıyla; iyiliğe varılması için insanların kendini uymaya zorunlu hissettiği manevi görevler ve bunlara ilişkin kurallar şeklinde ifade edilebilir (Kutlu, 2011: 1) Etik, bir etkinlik alanı olarak felsefenin bir dalı, bir ahlak felsefesi alanı, ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran bir felsefe etkinliğidir. Bu anlamda etik, insanın kişisel ve toplumsal yaşamdaki ahlaki sorunlarını ele alıp inceler (Akarsu, 2010).

Etik, iyinin ne olduğunu söylemez, iyi bir şeyin iyi olduğu hükmüne nasıl varılacağını söyler. Etik ahlak üretmez, ahlak üzerine konuşur. Tek tek eylemlere ilişkin ahlaki yargılarda bulunmaz, eylemlere ilişkin ahlaki yargıların nasıl oluştuğunu üst bakış düzeyinde çözümler (Pieper, 2012:29,30). Kullanılan ahlak terimlerini ve ahlaki yargıların statüsünü analiz eden etik, takınılan ahlaki tutumların ardında yatan yargıları ele alır (Nutall, 2011: 15). Bazı kaynaklarda etik ve ahlak kavramlarının aynı anlamda kullanıldığı görülür. Ancak, etik ile ahlak birbirinden farklı kavramlardır. Etik doğru ve yanlış davranış teorisidir. Ahlak ise onun pratiğidir (MEB, 2006:4). Etik, muhakeme ve akıl yürütme süreci, ahlak ise, yaşanan bir olgudur. Başka bir anlatımla, ahlak yaşanan bir olgu, etik ise bu olguyu sorgulayan felsefedir (Tevrüz, 2007:2).

Etik ilkeler, bir örgütte etkinin kurumsallaşması için, örgütün genel değer sistemini ve amaçlarını tanımlayan, verilen kararların buna uygunluğu için rehberlik eden mekanizma olarak belirtilmektedir (Demirtaş ve Güneş, 2002:58). Genel olarak kabul gören etik ilkeler şöyle sıralanabilir (Kutlu, 2011: 32): Doğruluk, dürüstlük, güvenilir olma, sadakat, adalet, başkalarına yardım etme, başkalarına saygı gösterme, vatandaşlık sorumluluğuna sahip olma, yalan söylememe, başkalarının hakkını yememe, karşısındakinin güç durumundan yararlanmama, acısı olanın acısını paylaşma, dayanışma, bireylerin eşitliğinin kabul edilmesi, kaynakların adil dağıtılması, mükemmeliyeti arama vb. olarak sıralanabilir.

Aydın (2012: 48-60) da yönetimde etik ilkeleri; adalet, eşitlik, dürüstlük ve doğruluk, tarafsızlık, sorumluluk, insan haklarına saygı, hümanizm, bağlılık, hukukun üstünlüğü, sevgi, hoşgörü, saygı, tutumluluk, demokrasi, açıklık, yasadışı eylemlere direnmek, emeğin hakkını vermek, çalışanlara örnek olmak, nazik olmak, sır saklamak, mütevazı olmak şeklinde sıralanmaktadır.

Yönetimsel etik, yönetimsel kararların verilmesinde tutarlı, tarafsız ve gerçeklere dayalı olmayı; bireylerin varlık ve bütünlüğüne saygıyı; herkes için en iyi olacak eylemlerin seçilmesini ve eylemlerde adalet, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, sorumluluk, saygı, açıklık, sevgi, demokrasi, hoşgörü vb. gibi evrensel değerleri temel almayı sağlayan, yöneticilere eylemlerinde yol gösteren davranış ilkeleridir (Aydın, 2012: 4). Bu yönü ile yönetimsel etik; örgütlerdeki bireylerin ahlaki karar almalarını

ve ahlaki kararların amaçlanmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla etik, doğru ve yanlış ayırt etme, karar süreçlerinde doğru olanı tercih etmeye yönlendirme görevini üstlenmektedir (Sayılı ve Kızıldağ, 2007: 233). Diğer taraftan etik yönetim, görevlilerin işlerinde yükümlülüklerini yerine getirirken yansızlık, nesnellik, dürüstlük içinde olmaları ve kendi konumlarını kişisel, özel, parasal ya da partizan amaçlarla kullanmaktan kaçınmalarını ifade eder (Gençkaya, 2004:1).

Etiğin gücü, insanın vicdanıdır. İnsan duygusunu, düşüncesini, davranışını, tutumunu, eylemini, vicdanın sesine kulak vererek, doğru yanlış, iyi kötü, olumlu-olumsuz olarak değerlendirir. Bu şekilde kişi, kendisi ve başkaları arasındaki ilişkilerde denge, düzen, denetim ve uyum sağlar (Mocan, 2002). Bu nedenle, etiğin yaptırımı daha çok vicdani ölçüler içinde kalmaktadır (Bülbül, 2001:14). Ancak, her mesleğin mesleki etik ilkelerinin açık olarak belirlenmesi ve ihlali durumunda bir yaptırımın olması gerekir.

Meslek etiği, insanların mesleklerini icra ederken onların davranışlarına yön veren, onlara rehberlik eden kurallar, standartlar ve ilkeler bütünüdür. Son yıllarda hemen hemen her meslek için etik ilkeler oluşturulmuştur. Bir mesleğe ait etik ilkeler, o meslek üyelerinin oluşturduğu gruplar, dernekler, odalar, sendikalar, medya ve sivil toplum kuruluşları tarafından belirlenebilir (Şentürk, 2009: 26). Mesleki etik, belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup kurduğu, meslek üyelerine emreden, zorlayan, kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür (Demirtaş ve Güneş, 2002:58). Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri, dünyanın neresinde olursa olsun, aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekli olmasıdır (Kaçuradi, 1988:21).

Eğitimde etik özel bir önem taşır; çünkü öğretmenler ve yöneticiler, hem ahlaki sorularla kuşatılmıştır, hem de şu anda öğrencilerinin, yani gelecek kuşağın eğitiminin ahlaki iyiliğinin sorumluluğu her zamankinden çok onlardadır (Haynes, 2002: 17). Bu bağlamda, eğitim yönetimi ve bunun bir alt alanı olan okul yönetimi, devletin eğitim politikalarını ve yetkili organların bu politikalar doğrultusunda saptadığı genel ve özel eğitim amaçlarını gerçekleştirmekle yükümlüdür (Gülşen ve Gökyer, 2012: 203). Okul yöneticilerinin, görevlerini yerine getirirken, yasa ve politikalar kadar mesleki etik ilkelerine de uygun davranmaları beklenir. Okul yöneticisinin eylemleri, demokratik bir toplumun değerleri ile bütünleşmeli ve evrensel etik ilkeler tarafından yönlendirilmelidir. Etik ilkeler, toplumun bütün üyelerine saygılı olmayı, farklı kültürlere ve düşüncelere hoşgörüyü, kişilerin eşitliğinin kabul edilmesini ve kaynakların adil olarak dağılımını içerir ve bu ilkeler aşağıda sıralanmıştır (Calabrese, 1989: 16, Akt. Aydın, 2013: 82):

a) *Bütün toplum üyelerine saygı*: Okul yöneticisi, bütün bireylerin ve okulda bulunan tüm üyelerin aynı değerde olduğunu kabul etmeli ve toplumun tüm bireyelerine saygılı davranmalıdır.

b) *Farklı kültürlere ve düşüncelere hoşgörü*: Bugünün okul yöneticileri, çoğulcu demokratik toplumun özgür bireyelerinden oluşan bir okulu yönetmekle yükümlüdürler. Okullar farklı kültür ve düşünce sistemlerini benimseyen, farklı sosyo-ekonomik bireyelerden oluşmaktadır. Okul yöneticisi, bu farklılıklara karşı hoşgörülü olmak, çok boyutlu yaklaşım ve tutumlara sahip olmakla yükümlüdür.

c) *Bireyelerin eşitliği*: Bütün bireyeler okulda sunulan eğitim olanaklarından eşit olarak yararlanmak, eşit davranış gösterme hakkına sahiptirler.

d) *Kaynakların eşit dağılımı*: Okul yöneticisi, okulun kaynaklarını öğretmenler arasında adil olarak dağıtmalı ve öğrenciler için en üst düzeyde yarar sağlayacak şekilde kullanımından en adil ve en etkili yolları kararlaştırmakla yükümlüdür.

Görüldüğü gibi, okul yöneticilerinin davranışları büyük önem arz etmektedir. Bu önem, okul yöneticilerinin istedik davranış kazandıran bir eğitim örgütünün en yetkili temsilcisi olmasından ve hem öğretmenler hem öğrenciler hem de eğitimci olmayan işgörenler için bir otorite figürü olarak rol modeli olmalarından kaynaklanır. İlköğretim ve ortaöğretim okul yöneticilerinin mesleki etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeylerini araştıran birçok araştırma bulunmasına rağmen (Aydın, 1997; Çakır, 1999; Ergüç, 2002; Kınay, 2006; Turhan, 2007; Erdoğan, 2007; Selimoğlu, 2008; Karagöz, 2008; Başbuğ, 2009; Sunar, 2011), ancak 2012-2013 eğitim öğretim yılında açılan ve öğrenim süresi 4 yıl olan ortaokul yönetici ve öğretmen algılarına göre aynı amaçlı yapılan çalışmalar çok yenidir. İşte bu araştırma ile, kamu ortaokullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin algılarına göre, ortaokul müdürlerinin mesleki etik davranışlarının nasıl olduğu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

Kamu ortaokullarında görevli müdür ve öğretmenlerin algılarına göre, ortaokul müdürlerinin mesleki etik davranışları nasıldır?

Alt Problemler

1. Ortaokullarda görevli müdür ve öğretmenlerin algılarına göre, ortaokul müdürlerinin mesleki etik davranışları nasıl bir dağılım göstermektedir? Bu iki grubun algıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Ortaokullarda görevli öğretmenlerin, okul müdürlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin algılarında;

- a) Cinsiyet,
- b) Medeni durum,
- c) Öğrenim durumu,

değişkenlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırma, genel tarama modelinde yapılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2013: 79). Bu araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki kamu ortaokullarında görevli bulunan müdür ve öğretmenler oluşturmaktadır. Diyarbakır il merkezinde toplam 54 ortaokul ve bu okullarda görevli 54 müdür ve 1700 öğretmen görev yapmaktadır. Evrenden random yöntemi ile 54 okul müdüründen 30 ve 1700 öğretmenden 340 öğretmen seçilerek araştırmanın örnekleme oluşturulmuştur. Bu durumda, örneklemin evreni temsil etme oranı müdürlerde %55.55, öğretmenlerde ise %20'dir.

Bu çalışmada İnyet Aydın (1997) tarafından geliştirilmiş olan “Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma-Ankara İli Örneği” adlı çalışmada kullanılan anket formu kullanılmıştır. Anketin geçerlik-güvenirlik çalışmaları ilgili araştırmacı tarafından yapılmıştır. Anket 6 boyut ve 79 maddeden oluşmuştur. Bu boyutlar; “*hoşgörü*, *adalet*, *sorumluluk*, *dürüstlük*, *demokrasi* ve *saygı*” şeklinde adlandırılmıştır. Anketteki sorulara verilen yanıtlar “Kesinlikle katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Az katılıyorum (3)”, “Katılmıyorum (2)”, “Kesinlikle katılmıyorum (1)” şeklinde derecelendirilmiştir.

“Mesleki Etik Ölçeğine” ait boyutlar, soru sayıları, soruların sıra sayıları ve bu çalışmada saptanan Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayıları şöyledir: *Hoşgörü boyutu* 23 soru (1, 4, 5, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 21, 31, 32, 40, 44, 49, 50, 62, 63, 66, 68, 70, 72, 78), Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.960; *Adalet boyutu* 18 soru (3, 6, 7, 13, 16, 22, 33, 34, 35, 42, 43, 51, 52,55, 69, 71, 77, 79), Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.951; *Sorumluluk boyutu* 18 soru (2, 9, 19, 23, 26, 29, 36, 39, 45, 46, 48, 53, 57, 58, 59, 65, 74, 75), Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.940; *Dürüstlük boyutu* 10 soru (24, 27, 30, 38, 41, 47, 56, 60, 61, 64), Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.912; *Demokrasi boyutu* 6 soru (25, 28, 37, 54, 73, 76) Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.861; *Saygı boyutu* 4 soru (8, 14, 20, 67), Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0.678 ve toplam ölçek için ise 79 soru ve Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı ise 0.985'dir.

Ortalamlar yorumlanırken ankette yer alan maddeler için; 1.00-1.79 arasındaki ortalama değerlerin “Kesinlikle Katılmıyorum”, 1.80-2.59 arasındaki ortalama değerlerin “Katılmıyorum”, 2.60-3.39 arasındaki ortalama değerlerin “Az Katılıyorum”, 3.40-4.19 arasındaki ortalama değerlerin “Katılıyorum”, 4.20-5.00 arasındaki ortalama değerlerin “kesinlikle katılıyorum” derecesinde yer aldığı kabul edilmiştir.

Müdür ve öğretmenlerin algılarına göre, ortaokul müdürlerinin etik davranışlarını belirlemek için, verilen yanıtların frekansı, yüzdesi, aritmetik ortalaması ve standart sapması dikkate alınmıştır. Grupların algıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için “t” testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorum yer almaktadır. Aşağıda araştırmanın alt problemleri sırasıyla ele alınmıştır.

I. Müdür ve Öğretmenlerin Algılarına Göre Ortaokul Müdürlerinin Etik Davranışları

Aşağıda ilk önce okul müdürlerinin algılarına göre, ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarının nasıl bir dağılım gösterdiğine, daha sonra ise öğretmenlerin algılarının nasıl bir dağılım gösterdiğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

a) Ortaokul Müdürlerinin Algılarına Göre Ortaokul Müdürlerinin Etik Davranışları

Ortaokullarda görevli müdürlerin, ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarının dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Okul Müdürlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Müdür Algılarının Dağılımı

BOYUTLAR	\bar{x}	SS	Düzye
HOŞGÖRÜ			
1.Saldırgan ve kırıcı davranmam.	4,43	1,006	Kesinlikle katılıyorum
2.Farklılıklara karşı hoşgörülüyum.	4,70	,466	Kesinlikle katılıyorum
3.İnsan ilişkilerinde yapıcıyım.	4,57	,504	Kesinlikle katılıyorum
4.Astlarımın olumlu eylemlerini desteklerim.	4,63	,490	Kesinlikle katılıyorum
5.Eylemlerimden dolayı hesap veririm.	4,33	,884	Kesinlikle katılıyorum
6.Astlarımın rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görürüm.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
7. Eleştirilere açığım.	4,50	,630	Kesinlikle katılıyorum
8 Astlarımın kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlarım.	4,47	,571	Kesinlikle katılıyorum
9 Astlarım ile takım çalışması yaparım.	4,53	,571	Kesinlikle katılıyorum
10. Astlarımı korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmam.	4,67	,547	Kesinlikle katılıyorum

11. Astlarımla ilişkilerimde güven vericiyim.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
12. Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmam.	4,67	,547	Kesinlikle katılıyorum
13. İnsanların tek ve değerli olduğuna inanırım.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
14. İnsanları tanımaya çalışırım.	4,47	,571	Kesinlikle katılıyorum
15. Astlarımı yargılarken katı davranmaz.	4,53	,571	Kesinlikle katılıyorum
16. Astlarım arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yaparım.	4,53	,629	Kesinlikle katılıyorum
17. Başkalarını dinlerken kendimi onların yerine koyar ve anlamaya çalışırım.	4,63	,490	Kesinlikle katılıyorum
18. Astlarımın haklarını kullanma özgürlüklerini engellemem.	4,60	,563	Kesinlikle katılıyorum
19. Başkalarının görüşlerine değer veririm.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
20. İyi bir dinleyiciyim.	4,60	,563	Kesinlikle katılıyorum
21. İnsanlara zaman ayırırım.	4,50	,572	Kesinlikle katılıyorum
22. Deneyimlerimi astlarım ile paylaşıyorum.	4,60	,498	Kesinlikle katılıyorum
23. Bencil davranmam.	4,70	,466	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,58	,349	Kesinlikle katılıyorum
ADALET			
1. Bireylere eşit davranırım.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
2. Kadın ve erkeklere eşit davranırım.	4,57	,626	Kesinlikle katılıyorum
3. Ödülleri hak edenlere veririm.	4,77	,430	Kesinlikle katılıyorum
4. Kuralları herkese eşit olarak uygulayırım.	4,70	,466	Kesinlikle katılıyorum
5. İnsan haklarına saygılıyım.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
6. Başkalarının hakkını sömürmem.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
7. İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınırım.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
8. Sahtekârlık yapmam.	4,90	,305	Kesinlikle katılıyorum
9. Değerlendirmelerimde objektif davranırım.	4,70	,466	Kesinlikle katılıyorum
10. İş yükünü dengeli olarak dağıtırım.	4,47	,507	Kesinlikle katılıyorum
11. Astlarımdan yeterlikleri oranında üretim beklerim.	4,33	,661	Kesinlikle katılıyorum
12. Cezalandırmayı işlenen suça denk olarak yaparım.	4,43	,679	Kesinlikle katılıyorum
13. Astlarım arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmam.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
14. Kişilere dinsel, siyasi, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmam.	4,83	,379	Kesinlikle katılıyorum
15. Bireylerin emeğinin karşılığını veririm.	4,60	,498	Kesinlikle katılıyorum
16. Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösteririm.	4,60	,498	Kesinlikle katılıyorum
17. Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlarım.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
18. Gerçekleri çarpıtmam.	4,80	,407	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,66	,319	Kesinlikle katılıyorum
SORUMLULUK			
1. Ulusal eğitim politikalarına bağlıyım.	4,20	,847	Kesinlikle katılıyorum
2. Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırırım.	4,27	,521	Kesinlikle katılıyorum

3. Mesleğini severim.	4,53	,681	Kesinlikle katılıyorum
4. Sorumluluk almaya istekliyim.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
5. Görevimi yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getiririm.	4,53	,507	Kesinlikle katılıyorum
6. Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutarım.	4,80	,407	Kesinlikle katılıyorum
7. Yetkimi yasal sınırlılıklar içinde kullanırım.	4,60	,498	Kesinlikle katılıyorum
8. Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışırım.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
9. Mesleğimi insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görürüm.	4,57	,504	Kesinlikle katılıyorum
10. Meslek ilkelerine içten bağlıyım.	4,60	,498	Kesinlikle katılıyorum
11. İnsanları severim.	4,70	,466	Kesinlikle katılıyorum
12. İnsan gücünü etkili kullanırım.	4,57	,504	Kesinlikle katılıyorum
13. Çalışma saatlerine özen gösteririm.	4,77	,430	Kesinlikle katılıyorum
14. Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışırım.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
15. Zamanımı etkili kullanırım.	4,50	,572	Kesinlikle katılıyorum
16. Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamam.	4,80	,407	Kesinlikle katılıyorum
17. Savurganlıktan kaçınırım.	4,73	,521	Kesinlikle katılıyorum
18. Mesleğin gerektirdiği davranışları benimserim.	4,67	,479	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,60	,308	Kesinlikle katılıyorum
DÜRÜSTLÜK			
1. Yolsuzluk yapmam.	4,90	,305	Kesinlikle katılıyorum
2. Hediye kabul etmem.	4,73	,583	Kesinlikle katılıyorum
3. Astlarımı kişisel işlerinde kullanmam.	4,80	,407	Kesinlikle katılıyorum
4. Amaçlarımı gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmam.	4,83	,379	Kesinlikle katılıyorum
5. Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmam.	4,80	,407	Kesinlikle katılıyorum
6 Kişisel işlerimi işyerinde yapmam.	4,67	,547	Kesinlikle katılıyorum
7. Yalan söylemem.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
8. Rüşvet kabul etmem.	4,93	,254	Kesinlikle katılıyorum
9. Verdiği sözde dururum.	4,77	,430	Kesinlikle katılıyorum
10 Yolsuzlukları örtbas etmem.	4,93	,254	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,81	,277	Kesinlikle katılıyorum
DEMOKRASİ			
1. Astlarımın inançlarına karışmam.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
2. Astlarımın vicdan özgürlüğünü engellemem.	4,57	,858	Kesinlikle katılıyorum
3. Astlarımın örgütlenme haklarını engellemem.	4,67	,606	Kesinlikle katılıyorum
4. Yönetmeliklere dinsel inançların karışmasına izin vermem.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
5. Astlarıma inançlarından dolayı baskı yapmam.	4,73	,450	Kesinlikle katılıyorum
6. Kimseyi kendi inançları için zorlamam.	4,77	,430	Kesinlikle katılıyorum
TOPLAM	4,70	,382	Kesinlikle katılıyorum
SAYGI			

1. Astlarımla cinsel-duygusal yakınlığa girmem.	4,93	,254	Kesinlikle katılıyorum
2. Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmem.	4,90	,305	Kesinlikle katılıyorum
3. Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmam.	4,53	,730	Kesinlikle katılıyorum
4. Astlarıma bedensel tacizde bulunmam.	4,90	,305	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,81	,270	Kesinlikle katılıyorum
Genel Toplam	4,65	,297	Kesinlikle katılıyorum

Tablo 1’de görüldüğü gibi, okul müdürlerinin ölçek bazındaki algılarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=4.65$) “kesinlikle katılıyorum” düzeyindedir. Okul müdürlerinin kendi davranışlarının etik ilkelere uygun olduğunu düşündükleri birçok araştırma yapılmıştır. Aydın’ın (1997) yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan 66 lise müdürü tüm boyutlardaki etik ilkelere her zaman uygun davrandıkları sonucuna ulaşmıştır. Turhan’ın (2007) yaptığı çalışmada, 82 okul müdürü, etik liderlik rollerini başarı ile gerçekleştirdiklerini ileri sürmüşlerdir. Erdoğan’ın (2007) yaptığı çalışmada da, 31 okul müdürü tüm etik ilkelere uygun davrandıklarını ileri sürmüşlerdir. Tüm bu araştırma bulguları da bu araştırmayı desteklemektedir.

b) Öğretmenlerin Algılarına Göre Ortaokul Müdürlerinin Etik Davranışları

Ortaokullarda görevli öğretmenlerin algılarına göre, ortaokul müdürlerinin etik davranışlarının dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Okul Müdürlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Algılarının Dağılımı

BOYUTLAR	\bar{X}	SS	Düzye
HOŞGÖRÜ			
1.Saldırgan ve kırıcı davranmaz.	4,15	1,001	Katılıyorum
2.Farklılıklara karşı hoşgörülüdür.	3,98	,869	Katılıyorum
3.İnsan ilişkilerinde yapıcıdır.	4,01	,914	Katılıyorum
4.Astlarının olumlu eylemlerini destekler.	3,93	,927	Katılıyorum
5.Eylemlerinden dolayı hesap verir.	3,65	1,015	Katılıyorum
6.Astlarını rakip olarak değil, aynı sistemin parçaları olarak görür.	3,94	,889	Katılıyorum
7 Eleştirilere açıktır.	3,75	1,072	Katılıyorum
8 Astlarının kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarını sağlar.	3,88	,923	Katılıyorum
9 Astları ile takım çalışması yapar.	3,81	,944	Katılıyorum
10 Astlarını korkutmayı bir baskı aracı olarak kullanmaz.	3,94	1,086	Katılıyorum
11 Astlarıyla ilişkilerinde güven vericidir.	3,94	,923	Katılıyorum
12 Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz.	3,96	,981	Katılıyorum
13 İnsanların tek ve değerli olduğuna inanır.	4,04	,832	Katılıyorum
14 İnsanları tanımaya çalışır.	3,93	,937	Katılıyorum
15.Astlarını yargımlarken katı davranmaz.	3,82	1,019	Katılıyorum
16.Astları arasında meydana gelen çatışmalarda hakemlik yapar.	3,81	,955	Katılıyorum
17. Başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyar ve anlamaya çalışır.	3,82	1,034	Katılıyorum
18.Astlarının haklarını kullanma özgürlüklerini engellemez.	4,04	,824	Katılıyorum
19.Başkalarının görüşlerine değer verir.	3,97	,907	Katılıyorum
20. İyi bir dinleyicidir.	3,96	,971	Katılıyorum
21.İnsanlara zaman ayırır.	3,98	,827	Katılıyorum
22.Deneyimlerini astları ile paylaşır.	4,06	,860	Katılıyorum
23. Bencil davranmaz.	3,98	,983	Katılıyorum

Toplam	3,92	,691	Katılıyorum
ADALET			Katılıyorum
1. Bireylere eşit davranır.	3,84	1,015	Katılıyorum
2. Kadın ve erkeklere eşit davranır.	3,85	,957	Katılıyorum
3. Ödülleri hak edenlere verir.	3,70	1,096	Katılıyorum
4. Kuralları herkese eşit olarak uygular.	3,86	,957	Katılıyorum
5. İnsan haklarına saygılıdır.	4,07	,863	Katılıyorum
6. Başkalarının hakkını sömürmez.	4,10	,834	Katılıyorum
7. İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır.	4,13	,868	Katılıyorum
8. Sahtekârlık yapmaz.	4,27	,837	Katılıyorum
9. Değerlendirmelerde objektif davranır.	3,89	,944	Katılıyorum
10. İş yükünü dengeli olarak dağıtır.	3,89	,887	Katılıyorum
11. Astlarından yeterlikleri oranında üretim bekler.	3,93	,861	Katılıyorum
12. Cezalandırmayı islenen suça denk olarak yapar.	3,81	,904	Katılıyorum
13. Astları arasındaki anlaşmazlıklarda taraf tutmaz.	3,89	,991	Katılıyorum
14. Kişilere dinsel, siyasi, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz.	4,17	,846	Katılıyorum
15. Bireylerin emeğinin karşılığını verir.	3,93	,842	Katılıyorum
16. Haksızlıkların düzeltilmesi için çaba gösterir.	4,01	,847	Katılıyorum
17. Bireylerin yasal haklarını kullanmalarını sağlar.	4,14	,742	Katılıyorum
18. Gerçekleri çarpıtmaz.	4,06	,896	Katılıyorum
Toplam	3,97	,668	Katılıyorum
SORUMLULUK			
1. Ulusal eğitim politikalarına bağlıyım.	4,02	,818	Katılıyorum
2. Araç-gereçlerin bakımını zamanında yaptırım.	3,79	,966	Katılıyorum
3. Mesleğini sever.	4,10	,837	Katılıyorum
4. Sorumluluk almaya isteklidir.	4,04	,893	Katılıyorum
5. Görevini yasalarca kendinden beklenen yönde yerine getirir.	4,28	,780	Katılıyorum
6. Kamu çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutar.	4,04	,885	Katılıyorum
7. Yetkisini yasal sınırlılıklar içinde kullanır.	4,16	,800	Katılıyorum
8. Eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışır.	4,12	,809	Katılıyorum
9. Mesleğini insanlara hizmet etmenin bir aracı olarak görür.	3,94	,909	Katılıyorum
10. Meslek ilkelerine içten bağlıdır.	4,04	,846	Katılıyorum
11. İnsanları sever.	4,02	,905	Katılıyorum
12. İnsan gücünü etkili kullanır.	3,90	,865	Katılıyorum
13. Çalışma saatlerine özen gösterir.	4,05	,976	Katılıyorum
14. Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır.	4,05	,896	Katılıyorum
15. Zamanını etkili kullanır.	4,04	,878	Katılıyorum
16. Kurumun kaynaklarını gereksiz yere harcamaz.	4,16	,817	Katılıyorum
17. Savurganlıktan kaçınır.	4,17	,745	Katılıyorum
18. Mesleğin gerektirdiği davranışları benimser.	4,15	,745	Katılıyorum
Toplam	4,05	,602	Katılıyorum
DÜRÜSTLÜK			
1. Yolsuzluk yapmaz.	4,35	,759	Katılıyorum
2. Hediye kabul etmez.	4,06	,832	Katılıyorum
3. Astlarını kişisel işlerinde kullanmaz.	4,11	,856	Katılıyorum
4. Amaçlarını gerçekleştirmek için yasa dışı yollara başvurmaz.	4,22	,857	Kesinlikle katılıyorum
5. Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmaz.	4,26	,779	Katılıyorum
6 Kişisel işlerini işyerinde yapmaz.	4,02	,867	Katılıyorum
7. Yalan söylemez.	4,05	,879	Katılıyorum
8. Rüşvet kabul etmez.	4,36	,745	Katılıyorum
9. Verdiği sözde durur.	4,10	,851	Katılıyorum
10 Yolsuzlukları örtbas etmez.	4,20	,798	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,17	,615	Katılıyorum
DEMOKRASİ			
1. Astlarının inançlarına karışmaz.	4,39	,726	Katılıyorum

2. Astarlarının vicdan özgürlüğünü engellemez.	4,20	,755	Kesinlikle katılıyorum
3. Astarlarının örgütlenme haklarını engellemez.	4,19	,793	Katılıyorum
4. Yönetmelik işlere dinsel inançların karışmasına izin vermez.	4,15	,814	Katılıyorum
5. Astarlarına inançlarından dolayı baskı yapmaz.	4,29	,759	Kesinlikle katılıyorum
6. Kimseyi kendi inançları için zorlamaz.	4,34	,695	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,25	,582	Kesinlikle katılıyorum
SAYGI			
1. Astarlarıyla cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	4,42	,792	Kesinlikle katılıyorum
2. Öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez.	4,54	,799	Kesinlikle katılıyorum
3. Öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmaz.	4,31	,799	Kesinlikle katılıyorum
4. Astarlarına bedensel tacizde bulunmaz.	4,45	,765	Kesinlikle katılıyorum
Toplam	4,42	,562	Kesinlikle katılıyorum
Genel Toplam	4,05	,595	Katılıyorum

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin ölçek bazındaki algılarının aritmetik ortalaması ise ($\bar{x}=4,05$) “katılıyorum” düzeyindedir. Bu sonuç da, okul müdürlerinin etik davranışlar konusunda biraz daha hassas davranmaları gerektiğini göstermektedir.

Ortaokullarda görevli müdür ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan *t* testi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ortaokullarda görevli müdür ve öğretmenlerin okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında tüm boyutlarda anlamlı bir fark saptanmıştır. Tüm boyutlarda öğretmen algılarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu farklılık da, öğretmenlerin etik davranışlar konusunda okul müdürlerinden daha fazla bir beklenti içinde olduklarından kaynaklanabilir.

Tablo: 3 Müdür ve Öğretmenlerin Algılarına İlişkin t Testi

Boyut	Grup	n	\bar{X}	SS	t	p
Hoşgörü	Müdür	30	4,5826	,34999	-8,837	,000*
	Öğretmen	340	3,9280	,69101		
Adalet	Müdür	30	4,6648	,31914	-10,056	,000*
	Öğretmen	340	3,9748	,66822		
Sorumluluk	Müdür	30	4,6056	,30858	-8,395	,000*
	Öğretmen	340	4,0587	,60299		
Dürüstlük	Müdür	30	4,8100	,27712	-10,485	,000*
	Öğretmen	340	4,1744	,61574		
Demokrasi	Müdür	30	4,7000	,38257	-5,761	,000*
	Öğretmen	340	4,2583	,58259		
Saygı	Müdür	30	4,8167	,27016	-6,676	,000*
	Öğretmen	340	4,4294	,56294		
TOPLAM	Müdür	30	4,6561	,59501	-9,600	,000*
	Öğretmen	340	4,0501	,29716		

* $p<0,05$

II. Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Algıları

Aşağıda öğretmenlerin, ortaokul müdürlerinin etik davranışlarının alt boyutlarına ilişkin algılarının; (a) *cinsiyet*, (b) *medeni durum* ve (c) *öğrenim durumu* değişkenlerine göre değerlendirilmesi durumu sırasıyla ele alınmıştır.

a) Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Algıları

Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için t-testinden yararlanılmış ve sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin cinsiyet durumlarına göre ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarının aritmetik ortalamaları 3.89 ile 4.45 arasında değiştiği görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre algıları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu durumda, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları birbirine yakın olduğu söylenebilir. Erdoğan (2007) tarafından yapılan araştırma bulguları da bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Her iki grubun algıları “katılıyorum” düzeyindedir.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Öğretmen Algılarının t Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Hoşgörü	Bayan	146	3,8973	,61141	-,711	,477
	Erkek	194	3,9511	,74607		
Adalet	Bayan	146	3,9585	,58772	-,390	,697
	Erkek	194	3,9871	,72419		
Sorumluluk	Bayan	146	4,0567	,57058	-,052	,959
	Erkek	194	4,0601	,62773		
Dürüstlük	Bayan	146	4,1815	,58534	,184	,854
	Erkek	194	4,1691	,63912		
Demokrasi	Bayan	146	4,2751	,55591	,460	,646
	Erkek	194	4,2457	,60300		
Saygı	Bayan	146	4,4555	,56147	,740	,460
	Erkek	194	4,4098	,56471		
TOPLAM	Bayan	146	4,0405	,53697	-,256	,792
	Erkek	194	4,0574	,63648		

b) Medeni Duruma Göre Öğretmenlerin Algıları

Medeni durum değişkenine göre öğretmenlerin ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarının ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Ortaokul Müdürlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Algılarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Medeni durum	n	\bar{X}	S	T	p
Hoşgörü	Evli	273	3,9565	,69076	1,539	,125
	Bekâr	67	3,8118	,68492		
Adalet	Evli	273	4,0039	,65654	1,621	,106
	Bekâr	67	3,8566	,70665		
Sorumluluk	Evli	273	4,0749	,59010	1,002	,317
	Bekâr	67	3,9925	,65341		
Dürüstlük	Evli	273	4,1982	,59238	1,438	,151
	Bekâr	67	4,0776	,69953		
Demokrasi	Evli	273	4,2912	,56570	2,111	*,036
	Bekâr	67	4,1244	,63388		
Saygı	Evli	273	4,4377	,58218	,549	,583
	Bekâr	67	4,3955	,47901		
TOPLAM	Evli	273	4,0747	,58724	1,538	,125
	Bekâr	67	3,9501	,62015		

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin medeni durumlarına göre ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarının aritmetik ortalamaları 3.81 ile 4.43 arasında değiştiği görülmektedir. Öğretmen algıları arasında medeni durum değişkenine göre *hoşgörü*, *adalet*, *sorumluluk*, *dürüstlük*, *saygı* boyutunda anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak, *demokrasi* boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu farklılığın bekâr öğretmenlerin müdürlerinden daha fazla demokratik bir ortam oluşturup daha demokratik davranmasını istemelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

c) Öğrenim Durumuna Göre Öğretmenlerin Algıları

Öğrenim durumu değişkenine göre öğretmenlerin ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarının ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 6'de görülmektedir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Öğrenim Durumuna Göre Ortaokul Müdürlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Algılarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Öğrenim durumu	n	\bar{X}	SS
Hoşgörü	Ön Lisans	7	3,5342	,39268
	Lisans	305	3,9517	,69078
	Lisansüstü	28	3,7686	,71795
	Toplam	340	3,9280	,69101
Adalet	Ön Lisans	7	3,8333	,18426
	Lisans	305	4,0018	,66694
	Lisansüstü	28	3,7163	,71264
	Toplam	340	3,9748	,66822
Sorumluluk	Ön Lisans	7	3,6984	,22874
	Lisans	305	4,0840	,59485
	Lisansüstü	28	3,8730	,70205
	Toplam	340	4,0587	,60299
Dürüstlük	Ön Lisans	7	3,8429	,35051

	Lisans	305	4,1984	,60581
	Lisansüstü	28	3,9964	,73003
	Toplam	340	4,1744	,61574
Demokrasi	Ön Lisans	7	3,8810	,26726
	Lisans	305	4,2814	,58890
	Lisansüstü	28	4,1012	,52183
	Toplam	340	4,2583	,58259
Saygı	Ön Lisans	7	4,1786	,23780
	Lisans	305	4,4385	,57256
	Lisansüstü	28	4,3929	,50657
	Toplam	340	4,4294	,56294

Tablo 6’da görüldüğü gibi, öğretmenlerin öğrenim durumu değişkenine göre algılarının aritmetik ortalama puanları 3,53 ile 4,43 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin öğrenim durumu değişkenine göre ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında gözlenen farkın anlamlı olup olmadığını saptamak için varyans analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Öğrenim Durumuna Göre Ortaokul Müdürlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Algılarının Varyans Analizi Değerleri

Boyut	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Hoşgörü	Gruplar Arası	1,968	2	,984	2,074	,127
	Gruplar İçi	159,905	337	,474		
	Toplam	161,873	339	–		
Adalet	Gruplar Arası	2,234	2	1,117	2,524	,082
	Gruplar İçi	149,137	337	,443		
	Toplam	151,371	339	–		
Sorumluluk	Gruplar Arası	2,069	2	1,034	2,876	,058
	Gruplar İçi	121,190	337	,360		
	Toplam	123,259	339	–		
Dürüstlük	Gruplar Arası	1,831	2	,916	2,436	,089
	Gruplar İçi	126,696	337	,376		
	Toplam	128,527	339	–		
Demokrasi	Gruplar Arası	1,851	2	,925	2,755	,065
	Gruplar İçi	113,209	337	,336		
	Toplam	115,060	339	–		
Saygı	Gruplar Arası	,503	2	,252	,793	,453
	Gruplar İçi	106,928	337	,317		
	Toplam	107,431	339	–		

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin öğrenim durumu değişkenine göre ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Yani, öğretmenlerin öğrenim durumuna göre ortaokul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları birbirine benzerdir. Sunar'ın (2011) yaptığı araştırmada da, bu sonucu destekler nitelikte öğretmenlerin öğrenim durumu değişkenine göre müdür davranışlarının etik ilkelere uygunluğuna ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Aşağıda ilkönce araştırma sonuçlarına daha sonra ise önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

1. Müdürlerin algılarına göre, okul müdürlerinin etik davranışları; *hoşgörü* ($\bar{X}=4,58$), *adalet* ($\bar{X}=4,66$), *sorumluluk* ($\bar{X}=4,60$), *dürüstlük* ($\bar{X}=4,81$), *demokrasi* ($\bar{X}=4,70$) ve *saygı* ($\bar{X}=4,81$) boyutlarında “kesinlikle katılıyorum” düzeyinde saptanmıştır.

2. Okul müdürleri ölçek bazında kendilerini değerlendirirken en az katıldıkları madde “ulusal eğitim politikalarına bağlıyım” ($\bar{X}=4,20$), en çok katıldıkları madde ise “astlarımla cinsel-duygusal yakınlığa girmem” ($\bar{X}=4,93$)’dir.

3. Öğretmenlerin algılarına göre, okul müdürlerinin etik davranışları; *hoşgörü* ($\bar{X}=3,92$), *adalet* ($\bar{X}=3,97$), *sorumluluk* ($\bar{X}=4,05$) ve *dürüstlük* ($\bar{X}=4,17$) boyutlarında “katılıyorum” düzeyinde iken, *demokrasi* ($\bar{X}=4,25$) ve *saygı* ($\bar{X}=4,42$) boyutlarında ise “kesinlikle katılıyorum” düzeyinde saptanmıştır.

4. Öğretmenlerin ölçek bazında okul müdürlerini değerlendirirken en az katıldıkları madde “eylemlerinden dolayı hesap verir” ($\bar{X}=3,65$), en çok katıldıkları madde ise “öğrencilerle cinsel-duygusal yakınlığa girmez” ($\bar{X}=4,54$)’dir.

5. Müdür ve öğretmenlerin, okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları arasında tüm boyutlarda anlamlı bir fark saptanmıştır. Müdürlerin etik ilkelere uygun davrandıklarına en az katılan grup öğretmenlerdir.

6. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarında; *cinsiyet ve öğrenim durumu* değişkenlerine göre anlamlı bir fark saptanmamıştır.

7. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin etik davranışlarına ilişkin algılarında; *medeni durum* değişkenine göre, yalnızca “*demokrasi*” boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır. Evli öğretmenler,

bekâr öğretmenlere oranla müdürlerinin demokrasi boyutundaki etik ilkelere daha fazla uygun davrandığını ileri sürmüşlerdir.

8. Müdürlerinin algılarına göre, müdürlerin etik davranışlarının aritmetik ortalaması ölçek bazında ($\bar{X}=4,65$) “kesinlikle katılıyorum” düzeyinde, öğretmen algılarına göre ise, bu değer ölçek bazında ($\bar{X}=4,05$) “katılıyorum” düzeyindedir.

Öneriler

1. Okul müdürleri tüm boyutlardaki etik ilkelere özellikle de hoşgörü boyutundaki etik ilkelere uyma konusunda hizmet-içi eğitim kurslarına katılmalıdır.

2. Okul müdürleri, demokrasi boyutundaki etik davranışlara uyma konusunda bekâr ve evli öğretmenler arasında bir ayırım yapmamalıdır.

3. Okul müdürleri “ulusal eğitim politikalarına bağlılık” ve “eylemlerinden dolayı hesap verme” konusunda daha hassas davranmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (2010). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Aydın, İ. (2012). *Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2013). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 4.Baskı, Ankara.
- Başbuğ, İ. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Konya İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. [<http://tez2.yok.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 06.01.2014)].
- Bülbül, R. (2001). *İletişim ve Etik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çakır, R. (1999). İlköğretim Okul Müdürlerinin Etik Davranışlarının İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (<http://tez2.yok.gov.tr/>). [(Erişim Tarihi: 23.12.2013)].
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002). *Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, Ç. (2007). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Etik Davranışları. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (<http://tez2.yok.gov.tr/>). [(Erişim Tarihi: 04.11.2013)].
- Ergüç, N. (2002). İlköğretim Müfredat Laboratuvar Okulu Müdürlerinin Mesleki Etik İlkelerine İlişkin Davranışları (Ankara İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (<http://tez2.yok.gov.tr/>). [(Erişim Tarihi: 23.11.2013)].
- Gençkaya, Ö.F. (2004). Kamu Yönetiminde Etik Davranışlar. ASOMEDYA Mart Dosyası. <http://www.Aso.org.tr/asomedyamart2004/dosyamart2004html>. Erişim Tarihi: 30. 08. 2014.
- Gülşen, C. ve Gökyer, N. (2012). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde Etik* (Çev: Semra Kunt Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kaçuradi, İ. (1988). *Uludağ Konuşmaları: Özgürlük, Ahlak, Kültür Kavramları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu, Türk Felsefe Dizisi 1.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Karagöz, A. (2008). İlk ve Ortaöğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenler Tarafından Algılanan Etik Liderlik Rollerini İle Öğretmenlerin Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki-Bursa İli Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (<http://tez2.yok.gov.tr/>) [(Erişim Tarihi: 03.01.2014)].
- Kınay, S. (2006). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yönetimsel Etik İlkelerine Bağlılık Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (<http://tez2.yok.gov.tr/>) [(Erişim Tarihi: 06.01.2014)].
- Kutlu, H. A. (2011). *Meslek Etiği*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- MEB (2014). Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik, MEB Mevzuat Bankası http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25785_0.html.raştırma ve Derleme Dizisi: 1.
- MEB. (2006). *Meslek Etiği*. Ankara: MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi).
- Mocan, M.R. (2002). Etik ve Meslek Etikleri.YDK Yüksek Denetim Dergisi. 1 (1), <http://www.ydk.gov.tr/dergi/dergi1.htm>. (Erişim Tarihi: 30. 08. 2014) adresinden elde edilmiştir.
- Nutall, John. (2011). *Ahlak Üzerine Tartışmalar: Etiğe Giriş*(Çev. Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Pieper, A. (2012). *Etiğe Giriş*, (Çeviren: Veysel Atayman, Sezer Gönül), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Saylı, H. ve Kızıldağ D. (2007). Yönetimsel Etik ve Yönetimsel Etiğin Oluşmasında İnsan Kaynakları Yönetiminin Rolünü Belirlemeye Yönelik Bir Analiz. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,9(1):231-251
- Selimoğlu, O. (2008). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Bakış Açısı İle Okul Yöneticisinin Etik İlkelere Uyma Düzeyi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yedi Tepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. (<http://Tez2.Yok.Gov.Tr/>). [(Erişim Tarihi: 07.01.2014)].
- Sunar, Ö. B. (2011). Okulu Müdürlerinin Etik Davranışları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (<http://Tez2.Yok.Gov.Tr/>). [(Erişim Tarihi: 04.11.2013)].
- Şentürk, C. (2009). Öğretmenlik Mesleğinde Etik.*Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. Sayı: 111. S. 25-29. <http://baae.meb.gov.tr/index.php/joomlaorg/viewcategory/10-2009-Yili>
- Tevrüz, S. (2007). *İş Hayatında Etik*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Turhan, M. (2007). Genel ve Mesleki Lise Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarının Okullardaki Sosyal Adalet Üzerindeki Etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. (<http://Tez2.Yok.Gov.Tr/>). [(Erişim Tarihi: 08.01.2014)].